BAAC Vlaanderen
Programma van maatregelen

Archeologienota

Antwerpen, Nieuw Zuid blok 23-26

Deel 2: Programma van Maatregelen

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Inhoud

1 Administratieve gegevens 1
2 Gemotiveerd advies 2
2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein 2
2.2 Waardering archeologische vindplaatsen 2
2.3 Impactbepaling 2
2.4 Bepalingen van de maatregelen 3
2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek 3
2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek 3

1 Administratieve gegevens

Algemeen	
Naam site	Antwerpen, Nieuw Zuid blok 23-26
Ligging	Frans Buyenstraat, stad Antwerpen, provincie Antwerpen
Kadaster	Antwerpen, Afdeling 11, Sectie L, Percelen 3917S2, 3982C4; Afdeling 9, Sectie I, perceel 2704H2
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0884
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2020I94)
Bewaarplaats archief	BAAC Vlaanderen bvba

Actoren	
Auteur	Thaïsa Van Speybroek
Betrokken actoren	Niet van toepassing
Betrokken derden	Niet van toepassing

Plangebied	
Oppervlakte plangebied	88.235 m²
Kartering gewestplan	Woongebied (100)

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het bodembestand van het projectgebied is op verschillende plaatsen volledig verstoord door ingrepen in het landschap in de 19e en 20e eeuw.

De verwachting voor sporen en/of vondsten uit de steentijden is ter hoogte van het projectgebied zeer laag in te schatten. Op basis van de interpretatie van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek uit 2013, bevinden zich ter hoogte van het projectgebied vermoedelijk geen stabiele, voor bewoning geschikte afzettingen die ouder zijn dan de 18e – 19e eeuw.

De historische en archeologische gegevens over de omgeving van het onderzoeksterrein tonen aan dat dit gebied tot het einde van de 18e eeuw in het rurale buitengebied van Antwerpen gesitueerd was. Gegevens over de periodes vroeger dan de volle middeleeuwen ontbreken. Dit sluit een eventuele menselijke aanwezigheid in het gebied echter niet uit. Hierbij kan gedacht worden aan rurale nederzettingen uit de metaaltijden, Romeinse periode en de vroege middeleeuwen. Mogelijk lag ter hoogte van het projectgebied op dat moment nog een actieve stroomgordel van de Schelde waardoor het gebied niet geschikt was voor bewoning.

Tijdens de volle/late middeleeuwen en nieuwe tijd maakte het projectgebied deel uit van het rurale buitengebied van Antwerpen. Opnieuw kan de aanwezigheid van sporen van menselijke aanwezigheid en activiteit niet uitgesloten worden. Het projectgebied bevindt zich, volgens het historisch kaartmateriaal net ten zuidoosten van het gehucht Hoog Kiel. Vanaf de 16e eeuw wordt in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein de Spaanse omwalling en Spaanse citadel opgetrokken.

Vooral vanaf de 19de eeuw ondergaat de omgeving van het projectgebied grote veranderingen. De nivellering van het terrein die hiermee ongetwijfeld gepaard ging kan hoogstwaarschijnlijk gekoppeld worden aan de afgraving en ophoging van het terrein zoals die in de profielen en boorkolommen te observeren is in de onderzoeken op nabijgelegen percelen (archeologienota 2016 (ID: 399) en landschappelijke boringen 2013). Deze nivellering werd, op basis van het uitgevoerde onderzoek, tot op een hoogte van ca. 4m TAW gerealiseerd. In de tweede helft van de 19de eeuw worden ter hoogte van de projectlocatie en de directe omgeving de vele militaire structuren afgebroken (de citadel, de vestingen en het getrancheerd kamp) om plaats te maken voor een groot rangeerstation dat hoorde bij het nieuwe Zuidstation. Van het station en de bijhorende gebouwen werden sporen teruggevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek in het kader van de archeologienota uit 2016 (ID: 399). Vanaf de tweede wereldoorlog boette het station geleidelijk in aan belang. In 1965 tenslotte moet het station wijken voor de aanleg van de Ring rond Antwerpen. Het hierboven gedefinieerde eerste puinpakket kan geassocieerd worden met de bouw (ophoging en rechttrekken van het terrein) en afbraak van het station.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Voor het projectgebied van de geplande blokken 23 en 26 van Nieuw Zuid in Antwerpen kan een lage archeologische verwachting vooropgesteld worden. Uit het historisch onderzoek blijkt duidelijk dat het projectgebied dat hier behandeld wordt duidelijk een vergelijkbare geschiedenis heeft gekend als de projectlocaties van zowel het landschappelijk booronderzoek uit 2013 als het onderzoek in het kader van de archeologienota in 2016 dat in het bijhorende verslag van resultaten beschreven werd.

Uit onderhavig bureauonderzoek blijkt dat de terreinen waartoe de projectgebieden behoren verschillende malen in het recent verleden landschappelijk volledig heringericht werden. Het is duidelijk dat tijdens elk van deze herinrichtingen er grote schade toegebracht werd aan het aanwezige (archeologische) bodemarchief. Het gaat concreet om drie ingrepen:

- Het nivelleren en ophogen van het gebied ten behoeve van een getrancheerd kamp in het begin van de 19e eeuw.

- Het nivelleren en ophogen ten behoeve van de bouw van het Zuidstation en het bijhorende rangeerstation.

- Het afbreken van het zuidstation en de bijhorende gebouwen ten behoeve van de aanleg van de Ring rond Antwerpen.

Elk van deze ingrepen ging gepaard met grote werkzaamheden en verstorende bodemingrepen. Dit werd duidelijk geïllustreerd tijdens het onderzoek dat gebeurde in het kader van een archeologienota in 2016. Tijdens dit onderzoek werd vastgesteld dat de hierboven beschreven ingrepen het terrein tot diep in het moedermateriaal verstoorden.

Samenvattend kan gesteld worden dat voor het projectgebied dat hier besproken werd er een zeer lage archeologische verwachting vooropgesteld kan worden.

2.3 Impactbepaling

Voor de bouw van blok 23 met één ondergrondse verdieping met parkeervoorzieningen dient een uitgraving te gebeuren met een diepte van 5 m over de gehele oppervlakte van het gebouw en boomgaard van in totaal ca. 2.875 m².

Voor de bouw van blok 26 met twee ondergrondse verdiepingen met parkeervoorzieningen dient een uitgraving te gebeuren met een diepte van 8 m over de gehele oppervlakte van het gebouw met 1.177 m².

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Gezien de lage archeologische verwachting op het terrein kan gesteld worden dat ter plaatse geen potentieel op kenniswinst te realiseren is.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Uit de bureaustudie blijkt dat voor het plangebied slechts een zeer lage archeologische verwachting vooropgesteld kan worden en er dus geen kenniswinst kan gerealiseerd worden, is er geen noodzaak tot verder vooronderzoek. Het archeologisch vooronderzoek kan bijgevolg als volledig beschouwd worden.